

XVI.

Hoe KAREL van Egmond zich een hertogdom won.

KAREL en FILIPPA kwamen, na den dood van hunnen vader, hertog ADOLF, geheel onder de zorg van de goede hertogin MARTA. Zij had hen lief, alsof zij haar eigene kinderen waren, en liet hen alles leeren, wat zij voor hunnen vorstelijken stand noodig hadden te weten. Toen zij stierf (gij weet, dat zij van haar paard viel, en weinige dagen daarna overleed), deed zij haren echtgenoot MAXIMILIAAN op haar sterfbed beloven, dat hij de beide kinderen in vrijheid naar hun vaderland zou doen terugkeeren. Maar MAXIMILIAAN scheen die belofte alras vergeten te hebben, want van de vervulling kwam niets, en KAREL heeft hem dat, zijn geheele leven door, zeer kwalijk genomen. FILIPPA huwde, toen zij tot eene schoone jonkvrouw was opgegroeid, met RENÉ, hertog van Lotharingen, maar KAREL bleef als edelknaap aan het hof van zijnen heer, die hem ruime gelegenheid gaf, zich in alle ridderlijke oefeningen bekwaam te maken, en hem op zijne krijgstochten te vergezellen. Toen hij negentien jaren oud was, en reeds den ridderslag ontvangen had, trok hij met de Bourgondiërs tegen de Franschen ten strijde, maar in den ongelukkigen slag bij Bethune werd hij gevangen genomen,

en eerst naar Abbeville, daarna naar het sterke slot Perronne, dat diep in Frankrijk gelegen was, gevoerd. Daar zat hij nu, wèl bewaard, als een vogel in de kooi, in den bloei zijner jaren, smachtende naar de vrijheid; terwijl de gedachte hem pijnigde, dat ook de Gelderschen, zijne onderdanen, nog altijd zuchtten onder het hatelijke juk der Bourgondiërs, en hij niet eens bij machte was hen daarvan te verlossen.

Intusschen zaten de Gelderschen ook niet stil. Er werden onderhandelingen aangeknoopt met den maarschalk van Frankrijk, om zijne loslating te bewerken. Eerst eischte deze zulk eene ontzaglijk groote som gelds, dat de arme uitgeputte Gelderschen er geheel wanhopig onder werden. Maar KAREL gaf den moed niet op; telkens vond hij middel hun te schrijven, hoe zeer hij in zijne gevangenis van verlangen brandde, om voor Gelderland te strijden, en het weder tot een vrij land te maken. Ten laatste wisten zijne vrienden te bewerken, dat het losgeld tot op 80000 goudguldens verminderd werd. Een gedeelte hiervan betaalde KAREL'S zuster FILIPPA, een ander gedeelte brachten de trouwe Gelderschen zoo goed zij konden bijeen, en hiermede spoedde zich de oude VINCENT, graaf van Meurs, vol blijde verwachting naar Frankrijk. Maar tot zijne groote teleurstelling weigerde men KAREL los te laten, alvorens de som ten volle betaald was. Wat nu gedaan? Onverrichter zake terugkeeren kon hij niet; de liefde tot zijn land en zijnen hertog woog zwaarder bij hem, dan elk ander gevoel. Hij stelde dus voor, zijnen kleinzoon, die hem vergezelde, als gijzelaar achter te laten. Deze voorslag werd aangenomen; de jonge BERNHARD, graaf van Meurs, werd, naar de gewoonte dier tijden, in KAREL'S plaats op het slot te

Perronne opgesloten, en KAREL van Egmond stond weder op vrije voeten.

Het was in Maart van het jaar 1492, dat hij, na eene negentienjarige afwezigheid, te Roermond den vaderlijken grond weder betrad. De Gelderschen waren blijde, dat zij eindelijk weder eenen eigenen hertog in hun midden zagen; daarbij was KAREL een kloek en frisch gegebouwd jongeling, fraai van voorkomen en schrandrer van gelaat, die ieder op het eerste gezicht voor zich innam. REINIER van Broekhuizen, de heldhaftige verdediger van Nijmegen, en de oude graaf van Meurs, die hem uit zijne boeien bevrijd had, vergezelden hem; de burgemeesters van Nijmegen wachtten hem in staatsie te Roermond op, om hem welkom te heeten, en deze stad gaf een luisterrijk feest, om zijne terugkomst te vieren. Van alle zijden kwamen berichten en boden, om hem te melden, dat de Gelderschen gereed waren, hunnen jongen hertog trouw te zweren, en onder zijne aanvoering de Bourgondische benden uit het land te jagen. KAREL was hiervoor hoogst gevoelig: hij beloofde alle voorrechten, vrijheden en gunstbewijzen, welke zijne voorvaderen verleend hadden, in waarde te houden, als een goed vorst te regeeren, en voor alles te zorgen.

Maar hiermede was nu wel iets, maar lang niet alles gewonnen. Bijna geheel Gelderland bevond zich onder de macht der Bourgondiërs, en de weinige hulpmiddelen, waarover de vijf en twintigjarige jongeling te beschikken had, waren op verre na niet toereikende, om zijn erfgoed te veroveren. Het meest plaagde hem het volslagen gebrek aan geld. Er was geld noodig, eerst en vooral, om den jongen graaf van Meurs uit zijne gevangenissen te verlossen,

want dat vorderde de billijkheid en het recht; er moest geld zijn, om krijgsvolk aan te werven tot verovering en bewaring van het land; geld, om geschenken te koopen voor den keizer van Duitschland, die KAREL, gelijk hij hoopte, met het hertogdom beleenen zou; geld, eindelijk, om den hertog eene voegzame hofhouding te bezorgen. Dat laatste was in dien tijd eene allergewichtigste zaak; er moest een hofmeester aangesteld worden, verder een maarschalk, een kanselier, een rentmeester, een keukenmeester, koks, bakkers, botteliers, voersnijders, een kappellaan, een portier, een hoefsmid en nog allerlei mindere beampten. Deze moesten allen uit 's hertogs kas betaald worden; wanneer hij op reis was, moesten zij hem volgen, en dan zorgde de hertog voor hunne paarden en voor hun onderhoud. Dat alles moest gekocht en betaald worden en — er was niets in de schatkist, ja, er was zelfs in 't geheel geen schatkist, zóo hadden de Bourgondiërs als ware bloedzuigers alles opgegeten, en zoek gemaakt. Dat was een hoogst moeilijke tijd voor den hertog en zijne raden; de eerste jaren van KAREL's regeering waren dan ook vol van allerlei geldelijke beslommeringen. Later wist hij wel middelen te vinden, om zich geld te verschaffen, en niet altijd gebeurde dat op even kiesche manier. Nu moesten er, het kostte wat het wilde, zware belastingen geheven worden, en ware het niet ten behoeve van hunnen eigenen zoo lang met smart verbeiden hertog KAREL geweest, de Gelderschen zouden ze nooit opgebracht hebben.

Het leven van hertog KAREL van Gelre, dat nu eerst recht een aanvang zou nemen, is zoo rijk aan merkwaardige voorvallen en zonderlinge ontmoetingen, dat ik met

het verhaal daarvan wel een dik boek zou kunnen vullen. Ik zal voortgaan met u alleen het voornaamste uit dat bedrijvig leven mede te deelen. Maar daarbij zult gij — daar ben ik zeker van — u niet genoeg kunnen verwonderen, hoe die man, alleen steunende op zijne bekwaamheid en zijnen volhardenden ijver, en bovenal op de trouw zijner Gelderschen en zijne eigene listige en looze kunstgrepen, jaren lang over al zijne machtige vijanden heeft kunnen zegevieren.

MAXIMILIAAN was intusschen, na den dood van zijnen vader FREDERIK, keizer van Deutschland geworden. Hij was volstrekt niet van plan, om KAREL van *Egmond* zonder slag of stoot als hertog van Gelre en graaf van Zutfen te erkennen. Integendeel, hij beschouwde zich zelf als uitsluitend heer over dat land, en KAREL was in zijne oogen een oproermaker, een rebel; ook noemde hij hem nooit anders dan met den naam van *Sire de Gheldres*. Zelfs achtte hij het in het eerst niet der moeite waard met hem in onderhandeling te treden; maar later, om aan zijne aanspraken eenigen schijn van recht te geven, ontbood hij KAREL op eene groote rijksvergadering te Worms. Dáar, in het bijzijn van de voornaamste vorsten en heeren van het Deutsche Rijk, zouden zij elk hunne rechten doen gelden, en die verzamelde potentaten zouden dan uitspraak doen in het geschil. Hertog KAREL draalde ook niet, eenige zijner vrienden derwaarts te zenden, en met groote bekwaamheid en scherpzinnigheid verdedigden deze de aanspraken van hunnen heer, zoodat er zelfs onder de rechters waren, die den Gelderschen vorst openlijk volkomen gelijk zouden gegeven hebben, wanneer zij niet bevreesd geweest waren voor het ongenoegen van MAXIMILIAAN. Nu bleef

het geschil hangende, en de gezanten trokken onverrichter zake naar huis. KAREL was zeer tevreden over de moedige taal, welke zij daar gesproken hadden, maar tevens wist hij nu maar al te goed, dat hij voortaan zich zelve en zijn land niet met woorden, maar met het zwaard in de vuist zou moeten verdedigen.

MAXIMILIAAN gaf hem daartoe spoedig de gelegenheid. Hij zelf had nu den tijd niet, om zich met de Geldersche zaken te bemoeien: bovendien had hij de heerschappij over de Nederlandsche gewesten aan zijnen zoon FILIPS overgedragen, en hij bracht hem daarbij nadrukkelijk onder het oog, om toch dien Gelderschen indringer vóór alles onschadelijk te maken. FILIPS, die juist in het huwelijk zou treden met eene Spaansche prinses, droeg dien last over aan twee veldheeren van zijnen vader, n.l. FLORIS van *Egmond* en ALBRECHT van *Saksen*. Deze twee zeer ervaren krijgslieden, maakten het onzen hertog al dadelijk uiterst benauwd. KAREL had Wageningen bemachtigd, daarop ook Buren en het huis Dorenweerd, ja zelfs Nijkerk was hem in handen gevallen; hij had reeds het plan gevormd, om van Hulkestein bij Nijkerk — welk slot, gelijk gij weet, door hertog ARDOLD gebouwd was — tot aan Wageningen toe eene vaart of gracht te doen graven. Die vaart zou de Zuiderzee en den Rijn met elkaar verbinden, en veel meer dan een landweg geschikt zijn, om koopwaren en krijsbehoefden te vervoeren. Maar toen nu de veldoversten van MAXIMILIAAN en FILIPS hem zoo onbarmhartig in de Betuwe op het lijf vielen, had hij geen tijd, geen geld en geen lust, om dat groote werk te volvoeren. Vreeslijk werd er in de Betuwe gestreden. Van weerszijden werd overal brand gesticht en geplunderd; Rossem en Geldermalsen vooral

hadden veel te lijden; hertog KAREL nam Leerdam in, maar ALBRECHT van Saksen veroverde het belangrijke Batenburg. In 1497 werd een wapenstilstand gesloten, maar deze diende slechts, om KAREL's vijanden nog geduchter voor hem te maken. Eerlang sloten de hertogen van Kleef en Gulik een nieuw aanvallend verbond met MAXIMILIAAN tegen den Gelderschen vorst. Aan den wapenstilstand tusschen KAREL en FILIPS gesloten, werd niet meer gedacht. Drie groote legers zouden nu aan drie zijden het bijna weerlooze Gelderland aantasten, en MAXIMILIAAN zelf nam de taak op zich, om een der hoofdsteden te gaan belegeren. Zóo erg was het land nog nooit bedreigd geweest. Wat zou de hertog doen, zonder geld, zonder manschap? Hij besloot, om kalm en moedig het oogenblik des gevaars af te wachten, en als een stekelvarken »zijne pennen en borstels tegen de tanden der rondom hem bassende doggen op te steken." En ziet, zijn goed geluk heeft hem toen niet in den steek gelaten. Weldra kregen de hoofden van het vijandelijk leger hevige verschillen met elkaar over het opperbevel. De een trok naar Arnhem, de andere naar Tiel, de derde naar Roermond, een vierde naar Doetinchem, al naar dat die plaatsen aan ieder bij de aanstaande verdeeling des lands waren beloofd. Vereenigd hadden zij alles kunnen verpletteren, maar zóo verdeeld vermochten zij niets tegen de Gelderschen, die hun land met wanhopigen moed verdedigden. ALBRECHT van Saksen, die het meest te vreezen was, trok kort daarop naar Friesland, MAXIMILIAAN keerde weder naar Duitschland, en de hertog van Gulik, zich alleen tegenover KAREL niet veilig wanende, haastte zich een verdrag met hem te sluiten. Zoo was dat onweder, dat zóo dreigend opkwam,

tot aller verbazing in weinig dagen weder afgedreven. Slechts was het jammer, dat in de eerste verwarring de stad Stralen werd platgeschoten.

Hertog KAREL was, gelijk gij wel denken kunt, over dien gelukkigen afloop uitermate verblijd. Maar het gevaar had hem geleerd, om in het vervolg voorzichtig te zijn. Daarom wist hij met fijn overleg van die vreugde bij zijn onderdanen partij te trekken. Hij overtuigde hen van de noodzakelijkheid, om eenen machtigen vriend te hebben, en vroeg nu slechts de reiscelden, om zulk eenen vriend voor Gelderland te gaan winnen. Met moeite brachten de Gelderschen toen 6000 gulden bijeen, en daarmede trok de hertog naar Frankrijk, nadat hij zijnen wapenbroeder FREDERIK, heer van Bronkhorst en Borkulo, tot zijnen stadhouder had aangesteld. Hij bleef lang aan het Fransche hof, verteerde er nog veel meer dan de zoo even genoemde 6000 gulden, maar vond, zoo als hij gezegd had, eenen grooten vriend in koning LODEWIJK XII. Hoe goed hem die vriendschap te pas kwam, zult gij weldra vernemen.

Intusschen zat de jonge graaf BERNHARD *van Meurs*, van wien gij u herinneren zult, dat hij zich zoo edelmoe- dig in plaats van hertog KAREL op het slot te Perronne had laten opsluiten, nog altijd in zijnen kerker te zuchten. KAREL had beloofd, hem binnen twee maanden te zullen loskopen, en nu waren reeds acht volle jaren verlopen! Wat zal hem, verwijderd van zijn vaderland en zijne betrekkingen, die gevangenschap hard zijn gevallen, en wat moet vooral de gedachte hem pijnlijk zijn geweest, dat hertog KAREL, dien hij zijnen vriend waande, hem zoo schandelijk vergat! Reeds meer dan eens had hij den

hertog aan zijne belofte doen herinneren. Naar de gewoonte dier tijden liet hij hem eenen maanbrief schrijven, maar toen dit niet hielp, kwam er eindelijk een groote klaagbrief in Gelderland aan. Op dien klaagbrief kon men de geheele geschiedenis tusschen KAREL en BERNHARD zien afgebeeld. Aan de eene zijde ziet men KAREL achter de traliën eener gevangenis, terwijl graaf BERNHARD daarvoor staat, en hem medelijdend de hand reikt. Dan volgt de voorstelling, hoe deze zich in den kerker begeeft, en KAREL met een vriendelijk lachend gelaat daaruit stapt. Verder ziet men er ook den ouden graaf van Meurs afgebeeld, die zijne hand waarschuwend opheft, als om KAREL te herinneren, zijnen vriend toch niet in den steek te laten. En eindelijk ziet men onder aan den brief eenen ridder te paard en in volle wapenrusting met gesloten visier; aan zijne lans is het wapen van Meurs gehecht. Het is BERNHARD's bode, die den trouwelloozen vriend aan zijne onvervulde belofte komt herinneren. De brief werd gekleurd, en de daarop voorkomende wapens met goud en zilver versierd (*). Zoo werd hij aan de kerkdeuren en op andere plaatsen, waar veel volk voorbij kwam, vastgehecht. Baatte zulk een klaagbrief ook niet, dan volgde daarop nog wel eens een scheldbrief, waarin de aangeklaagde voor alles, wat maar leelijk en schandelijk was, werd uitgemeakt. Of hertog KAREL het zoover heeft laten komen, weet ik niet. Maar toen hij zich nu in Frankrijk bevond, besloot hij toch, den trouwen vriend, het mocht kosten wat het wilde, te verlossen. Geholpen door vermogende lieden, en vooral weder door zijnen zwager, hertog RENÉ,

---

(*) Deze belangrijke teekening wordt nog te Zutphen bewaard.

gelukte het hem eindelijk , graaf BERNHARD te doen ontslaan. Te zamen keerden zij toen naar Gelderland terug, en werden te Arnhem feestelijk ontvangen. Uit Zutfen had men eenen trommelslager en eenen pijper doen komen, om den optocht nog meer luister hij te zetten, en de burgerij gaf den hertog twee toelast wijn en twee vette ossen , en den jonggraaf van Meurs een fraai opgetuigd paard ten geschenke.

Maar het was er nog verre van af, dat KAREL *van Egmond* het land rustig zoude bezitten. Eerst ontbrandde weder de oorlog met Kleef. De hertog van Kleef had niet opgehouden, zijnen neef KAREL op allerlei wijzen te plagen en te sarren. Zoo had hij bijv. al de landerijen, welke KAREL's tante, KATHARINA *van Gelre*, toebehoorden, in beslag doen nemen, en zoo had hij ook de juweelen en kleinnoodieën van KAREL's grootmoeder, welke in een klooster verborgen waren, aan hem weten te ontfutselen. KAREL bracht met moeite eene krijgsmacht op de been, want de Kleefschen waren reeds in de Graafschap gevallen. De burgers van Nijmegen, Zutfen en Arnhem, met hunne burgemeesters aan het hoofd, trokken daarop gezamenlijk tegen de stad Huussen op, die toen tot Kleefsland behoorde. Zwaar geschut en groote krijgsvoorraad werden tegen haar aangevoerd, en hertog KAREL wilde de belegering in persoon besturen. Maar de Kleefschen trokken ijlings al hunne macht op dat punt te zamen, en zoo viel daar een scherp gevecht voor, waarbij de Gelderschen ongelukkig het onderspit delfden. Twee Arnheemsche burgemeesters werden gevangen genomen, al het geschut en ander krijgsmaterieel vielen met eene menigte gevangenen den Kleefschen in handen, en zelfs hertog KAREL had zijn behoud alleen

te danken aan de trouw van eenen Moor, dien hij aan zijn hof onderhield, en die hem in een bootje over den Rijn bracht. Gelukkig had die nederlaag geen erger gevolgen, en de koning van Frankrijk zorgde, dat de strijdende partijen eerlang verzoend werden. KAREL kreeg toen de handen ruim, om eenige binnenlandsche vijanden, zoo als de heeren van Batenburg en van Persingen, aan zijn gezag te onderwerpen, en was ook zoo gelukkig, eenen twist met zijne hoofdsteden, die zich weder over 's hertogs onophoudelijk krijgvoeren beklaagden, tot aller genoegen weder bij te leggen.

Het was keizer MAXIMILIAAN alles behalve aangenaam geweest, dat zijn zoon FILIPS zich zoo weinig om den Gelderschen oorlog bekommerd had. Hij had hem onlangs op eene nadrukkelijke wijze onder het oog gebracht, hoe noodig het was, KAREL onschadelijk te maken, en Gelderland voor zich zelven te behouden. FILIPS, die *de Schoone* bijgenaamd wordt, was intusschen koning van Kastilië geworden, en besloot nu naar zijns vaders raad te luisteren. Eerlang (in 't laatst van 1503) verscheen een wapenheraut, om KAREL van wege koning FILIPS den oorlog aan te zeggen. De hertog ontving hem in zijne hoofdstad Nijmegen, onthaalde hem minzaam, als een gul gastheer, en zond hem met een geschenk aan zijnen heer terug, maar gaf hem tevens de boodschap mede, dat hij van plan was zijn land als een goed vorst te verdedigen. En toch hebben hem zijne goede voornemens en al zijne krachtsinspanning bij dezen krijg weinig gebaat. Zijn maarschalk SNIJDEWIND, anders een dapper man, kon ditmaal weinig roem behalen, en FLORIS van *Egmond*, veldheer van FILIPS, sloeg de Gelderschen keer op keer. Eens, bij eenen stroop-

tocht in de Ablasserwaard, waren de Gelderschen tot dicht bij Dordrecht genaderd, maar FLORIS viel hen dáar zoo duchtig op het lijf, dat zij ijlings het hazenpad kozen, en, om in den weeken kleigrond beter te kunnen loopen, hunne schoenen in den steek lieten, waarvan later meer dan duizend paren in triump binnen Dordrecht werden aangebracht. Maar dit was nog niet het ergste. Koning FILIPS begon weder sterk naar Spanje te verlangen, en besloot daarom, met alle macht aan den Gelderschen krijg een goed einde te maken. Ik twijfel echter, of hem dit wel zoo spoedig gelukt ware, wanneer er geen verraders in Gelderland geweest waren. Waar verraad in het spelis, daar baat geene dapperheid, geene muren, noch bolwerken. Dat ondervond KAREL ook, toen 's konings leger, van den Eltenberg opgerukt, in Juni 1506 voor de stad Arnhem verscheen. Zij werd fel beschoten, en weldra stortten twee torens, die den muur moesten verdedigen, met groot geraas in, en verpletterden eene menigte menschen in hunnen val. Toen wisten eenige leden van den raad, door FILIPS daartoe omgekocht, de burgerij tot de overgaaf te bewegen. De leden van den magistraat en vijf en twintig aanzienlijke burgers begaven zich daarop naar 's konings legerplaats, waar ook keizer MAXIMILIAAN zich bevond, en smeekten hem dáar blootshoofds en op hunne knieën, hen en de stad weder in genade aan te nemen. Koning FILIPS beloofde hun vergiffenis tegen betaling van 10000 goudgulden, en liet de stad al hare privilegiën behouden. Daarop werd de stadsmuur doorgebroken, en door die bres reden de vorsten, gevolgd door twaalf meest in blinkend staal gedoste ridders, de stad binnen. »Het was een genot om dien optocht te zien,»

zegt een Fransch schrijver van die dagen: — ja, behalve voor de Gelderschen, die de Bourgondische heerschappij nog niet vergeten hadden!

Toen Arnhem gevallen was, volgde weldra de geheele Veluwe. FILIPS had overal boden rondgezonden, die aan allen, welke zich zonder strijd aan hem onderwierpen, vergiffenis en vele voordeelen beloofden. Daardoor uitgelokt gaven Wageningen, Harderwijk, Elburg en eindelijk ook Hattem zich aan den machtigen overwinnaar over. Hattem werd door JOAN van Gelre, KAREL's bloedverwant, verdedigd. De Bourgondiërs lagen vóór de stad, gereed, om eenen woedenden storm te wagen. JOAN bevond zich op den hoogen toren van den burg, vast besloten, den aanval met mannenmoed af te slaan. Maar ook hij had niet op verraad gerekend. Plotseling wordt hij dáár door zijn eigen volk overvallen. Zij gebieden hem het slot en de stad over te geven, met de bedreiging hem anders van boven neder te storten; daarop ontwringen zij hem de sleutels, en, te lafhartig, om zich met den vijand te meten, en de sterke stad voor hunnen heer te bewaren, kiezen zij gevangenschap en eeuwige schande, door haar voor de Bourgondiërs te openen. — Ook in het Zutfensche ging de schrik vóoruit; alle kleine steden van dat kwartier, zoo als Lochem, Grol en Doesburg, vielen in FILIP's handen; maar aan de stad Zutfen komt de eer toe, zich kloekmoedig verdedigd te hebben, niettegenstaande de meeste groote heeren in dat kwartier den koning om strijd kwamen huldigen. En waar was hertog KAREL? Hij was ten einde raad. Sinds hij de ondervinding had opgedaan, dat er verraders in zijn land waren, rekende hij zich niet veilig meer; zijne zaak was verloren. Hij vluchtte ijlings naar Tiel, maar

ook daar geene uitkomst meer ziende, besloot hij zich aan den koning te onderwerpen. Die plechtigheid zou op het slot Rozendaal plaats vinden. FILIPS had daar zijne hofhouding opgeslagen, en, omringd van Bourgondische, Hollandsche en Geldersche edelen, wachtte hij er zijnen overwonnen tegenstander af. KAREL schikte zich bijzonder wel in dat netelige geval. Hij viel den koning te voet, betuigde, dat hij hem en zijne geheele geslacht hooge achting toedroeg, en dankbaar was voor de gunst, die FILIPS hem thans bewees. De koning hief hem met eenen half lachenden blik van den grond op, en beloofde, onder aanraking van een stuk van het heilige kruishout, dat daar tot dat einde voor de hand lag, dat hij het tusschen hen gesloten verdrag onderhouden, en als een goed heer voor hem zorgen zoude. Dat verdrag nu bevatte niets meer of minder, dan dat koning FILIPS in bezit zou blijven van alle veroverde plaatsen, en daarenboven van Tiel en Bommel, tot dat zou beslist zijn, wie van hen beiden toekomstig hertog van Gelre en graaf van Zutphen zijn zoude. In dien tusschentijd zou KAREL den koning gedurende drie jaren naar Spanje vergezellen, en aan zijn hof verblijf houden; ook zou hij een jaargeld van 12000 pond genieten. Beiden bezegelden het verdrag, de koning reisde vooruit, en KAREL zou hem volgen.

Maar KAREL had bij deze gelegenheid het vossenvel aangehouden, en dat deed hij meermalen in zijn leven, wanneer hij, gelijk nu, in de klem zat. Dat Tielsche verdrag, gelijk men het noemde, stuitte hem geweldig tegen de borst: het was hem in den nood afgedrongen, hij kon er niet aan voldoen — en wat zou het zijn, als hem het lot zijns vaders, of misschien nog erger, wellicht wachtte?

Daarom veinsde hij, den koning spoedig te zullen volgen, maar verschoof zijn vertrek van dag tot dag. FILIPS zat hem reeds vol ongeduld en wantrouwen te Antwerpen te wachten, en liet hem keer op keer vermanen, zijne reis te bespoedigen. Eindelijk, van alle zijden gedrongen, begaf KAREL zich naar Brussel, niet om den koning naar Spanje te volgen, maar om eene laatste poging in 't werk te stellen tot eene voor hem meer voordeelige uitlegging van het gesloten verdrag. Toen dit niet hielp, verliet hij heimelijk de stad, reisde zoo snel hij kon naar Nijmegen terug, en van daar naar Gelre in het Overkwartier. Dáar, midden in de oudste bezitting van zijn geslacht, vond hij velen van zijne vrienden weder, die hem met blijdschap ontvingen, en hem dadelijk van het noodige voorzagen, om den strijd op leven en dood op nieuw te beginnen.

Koning FILIPS was uitermate vertoornd, dat KAREL hem bedrogen had. Wel poogde hij hem nog van zijne voornemens terug te doen komen, en schreef hem brief op brief, maar de looze hertog antwoordde dan telkens, dat ook hij het verdrag evenmin gehouden had. Er was namelijk op KAREL's verzoek bepaald, dat hij nog eenigen tijd in bezit zoude blijven van de stad Tiel, die toen reeds door JAN van Monfoort, 's konings bevelhebber, voor dezen bewaard werd. Deze weigerde de stad weder over te geven, en KAREL nam dit voorwendsel, dat eigenlijk zeer nietig was, te baat, om den veel te goedhartigen FILIPS van ontrouw te beschuldigen. Hoe het zij, de koning zag tot zijnen spijt in, dat hij zich door den Gelderschman had laten verschalken, maar 't was nu te laat: zijne reis kon niet uitgesteld worden; hij kwam zonder den gehoopten buit in Spanje terug, en gij weet, dat hij daar spoedig

stierf. Zijn zoon, later keizer KAREL v, was erfgenaam van zijne bezittingen, en ook van zijne aanspraken op Gelderland.

In het leven van hertog KAREL kwam van nu aan veel verandering. Krijgvoeren bleef wel zijn lot, en het was gelukkig, dat dit zoo goed met zijnen aard en zijne bekwaamheden overeen kwam. Maar voortaan zou hij niet meer met zoo veel tegenspoed te kampen hebben; zijne gelukster zou nu opgaan, en dat had hij grootendeels te danken aan zijnen bondgenoot, den koning van Frankrijk.

Ten einde ons goed op de hoogte der nu volgende gebeurtenissen te stellen, moeten wij even zien, wat er elders voorviel.

De Fransche koningen waren er altijd bijzonder op gesteld, om heerschappij over Italië te voeren, en zoo was het den listigen LODEWIJK XII ook gelukt, het hertogdom Milaan aan zijne kroon te hechten. Maar daar Milaan aan het groote Duitsche Rijk leenroerig was, en keizer MAXIMILIAAN Frankrijk's macht ongaarne zag toenemen, weigerde hij LODEWIJK daarmede te beleenen, tenzij deze zijne dochter CLAUDIA aan MAXIMILIAAN's kleinzoon, KAREL, ten huwelijk, en haar Milaan als bruidschat medegaf. LODEWIJK had daar geen ooren naar, want dan zou hij Milaan slechts in schijn bezitten, en KAREL was nog slechts vijf jaren oud. Daarom peinsde hij op een middel, dat niet alleen geschikt zou zijn, om in het rustig bezit van Milaan te blijven maar ook, om de aandacht van MAXIMILIAAN daarvan geheel af te trekken. Daartoe kwam hem nu de vriendschap met den krijgslustigen hertog van Gelre zeer te pas. Hij sloot een verbond met hem, en beloofde hem aanzienlijken onderstand in geld en manschappen bij

zijn oorlog tegen Oostenrijk; — en hij deed dat zoo nadrukkelijk, dat keizer MAXIMILIAAN handen vol werks in Gelderland kreeg, en noch tijd noch geld had, om aan Milaan te denken. Maar het zonderlingste daarbij was, dat MAXIMILIAAN in 't eerst volstrekt niet wist, hoe KAREL op eens zoo rijk was geworden, en van waar hem al het geld en die manschappen waren toegezonden; want LODEWIJK had het geheim bewaard, en zelfs den keizerlijken gezant aan zijn hof bij de zaligheid zijner ziel bezworen, dat hij den keizer toegenegen was, en er niet aan dacht, om dien Gelderschen oproermaker tegen hem te ondersteunen. Maar het geheim kwam toch aan den dag, en MAXIMILIAAN was er te meer over vertoornd, naarmate hij minder in staat was, den slimmen en machtigen LODEWIJK voor die geveinsdheid te straffen.

Onzen hertog waren die omstandigheden, zoo als gij denken kunt, hoogst welkom. De blijdschap over die beloofde hulp gaf hem reeds zooveel moed en veerkracht, dat hij, door Nijmegen en Zutphen ondersteund, de steden Wageningen, Lochem en Grol en de sloten Bronkhorst, Verwolde en Keppel kon bemachtigen, en dit alles geschiedde nog vóórdat de Fransche hulp was aangekomen. In het eerst kostte het hem veel moeite, om zich met de weinige middelen, die hij van zijne vrienden van het Overkwartier had ontvangen, staande te houden. Te Doetinchem en te Doesburg eigende hij zich zelfs het geld uit de aflaatkisten toe, maar hij beloofde toch het terug te zullen geven, zoodra hij daartoe in staat zou zijn. Nu ging het op Elburg en het sterke slot te Wilp los, en beiden werden aan de Bourgondiërs ontrukkt. Eindelijk, na allerlei bezwaren, gelukte het den hertog, zich met de

Fransche hulpbenden onder den heer van TELIGNY bij Venlo te vereenigen, en terwijl de Bourgondiërs uit Arnhem de stad Wageningen en het sterke slot Poederooi belegerden, trokken de vereenigde Gelderschen en Franschen Brabant binnen, namen de stad Tienen stormenderhand in, en verbreidden grooten angst en schrik door het gansche land. Toen de Franschen daarop eenen aanslag op Luik en Namen wilden beproeven, werden zij deerlijk verslagen, maar hertog KAREL kwam behouden te Roermond terug, en werd er weder met groot vreugdegejuich ontvangen.

In het volgende jaar besloot hij, een tochtje naar Holland te ondernemen. De Fransche koning had hem namelijk door drie verkleede monniken eene aanzienlijke som gelds doen toekomen, en dit begreep hij niet beter te kunnen besteden. Hij wierf eenen grooten hoop soldaten aan, bracht de vijandelijke bevelhebbers in den waan, dat hij het op Bommel, Harderwijk of misschien wel op Arnhem gemunt had, en toen hij bemerkte, dat deze hnnne macht op die bedreigde punten verdeelden, liet hij hen allen ongemoeid, en trok in stilte over de heidevelden van Gooiland. Niemand dan hij en de zijnen wist waar hij gebleven was; — daar klonk plotseling de tijding aan vriend en vijand als een donderslag in de ooren, »de hertog heeft Muiden en Weesp stormenderhand ingenomen, hij is reeds op weg naar Amsterdam, en nu is het met geheel Holland gedaan!» En daarvoor was gegronde vrees. Muiden en Weesp, op zulk eenen overval volstrekt niet bedacht, hadden na eenen korten strijd hare poorten voor den overwinnaar geopend. Weesp liep groot gevaar van verbrand en uitgemoord te worden, maar de hertog stuitte het woest geweld der zijnen. Toen begaf hij zich naar de

kerk, liet de geestelijken den hemel danken voor den voor-
spoed der wapenen van den Gelderschen hertog, en beval
daarop aan de ingezetenen, om al hun goud en zilver
zonder morren op te brengen, als koopprijs voor hunne
veiligheid. Nu lag Amsterdam aan de beurt. De bode,
dien KAREL gezonden had, om de stad op te eischen,
keerde terug met het bericht, dat de regeerders van Am-
sterdam vooreerst nog geen plan hadden, om van heer te
veranderen, ofschoon hij er bijvoegde, dat men zeer be-
vreemd scheen voor de Gelderschen, daar men druk bezig
was de Weesperpoort te versterken, en zelfs tusschen het
Y en de Diemermeer eene schans opgeworpen en een ge-
wapend schip daarbij geplaatst had, om hun den toegang
tot de stad te beletten. »Geen nood,» sprak KAREL, »die
waterhonden zullen wij wel leeren zwemmen,» en zoo rukte
men op, om eerst het vaartuig te vermeesteren. »Water-
honden, waterhonden, u zal het gelden!» riepen de Gel-
derschen reeds van verre den Amsterdammers toe. »Eerst
hebben en dan hangen,» werd hun geantwoord en de
Gelderschen, die meer op het Amsterdamsche goud en zilver,
dan op de Amsterdamsche kogels gerekend hadden, werden
uit de schans zóo onzacht ontvangen, dat zij na eenen
hevigen strijd hun voornemen moesten opgeven, en naar
Weesp terugkeerden. De hertog had het langst stand ge-
houden, en zich aan groot gevaar blootgesteld.

Maar KAREL gaf de hoop, om de toen reeds rijke koop-
stad te bemachtigen, nog in 't geheel niet op. Eene
maand later waagde de bezetting van Weesp eene tweede
kans. Onder begunstiging van eenen stikdonkeren nacht,
begaven zich dertig man in schuitjes weder op weg naar
de schans. Het gelukte hun, voorbij het wachtschip heen

de schans te naderen, aan die zijde, welke het meest naar de stad gekeerd was. Daar vallen zij op eens met een vervaarlijk geschreeuw op de slapende bezetting aan; acht man werden gedood, en met woede werd het gevecht voortgezet, en eerst toen de dag aanbrak, bemerkte men op het schip, welk een klein hoopje hun zoo veel schrik had aangejaagd. Nu konden ook de Gelderschen het niet langer houden; de schuitjes waren niet meer te bereiken, zij vluchtten langs den eenigen weg, die hun overschoot, naar Amsterdam, en poogden zich in de slooten aan den weg en in het riet te verschuilen; maar dáar wachtten de Amsterdamsche burgers, onder bevel van zekeren REINIER MOSTERT, hen op. Weêrstand baatte niets, allen moesten zich op genade overgeven, en werden op de St. Olofspoort gedurende een vol jaar opgesloten. Hier hadden zij gelegenheid, om het Amsterdamsche brood en water te leeren kennen, »maar» voegen de geschiedschrijvers er bij, »uit medelijden gaf men hun later een stukje kaas en een kan bier daarbij.»

Ik heb u straks met een enkel woord verhaald, hoe Poederooi door de Bourgondiërs belegerd werd. Na eene zeer kloekmoedige verdediging, waarbij KAREL's maarschalk SNIJDEWIND door eenen nederstortenden balk zijnen dood vond, werd het veroverd, en de Bourgondiërs, die het, niet geheel ten onrechte, een roofnest noemden, braken het tot op den grond af. Van daar trokken zij, op verzoek van den bisschop, het Sticht van Utrecht binnen, om dit tegen de Gelderschen te helpen verdedigen. Bisschop FREDERIK van Baden was zeer Bourgondischgezind, en daarom uiterst bevreesd voor den Gelderschen hertog, die hem, ook nog om andere redenen zeer vijandig was.

De Staten van Utrecht daarentegen waren meer op KAREL's dan op des bisschops hand; ook zij duldden het Bourgondische juk niet dan noode, en vonden dus bij hertog KAREL *van Gelre* een medelijgend oor voor hunne klachten. Deze zag hierin eene heerlijke gelegenheid, om zijne vijanden te benadeelen, en tegelijk zijn gezag uit te breiden, en stookte daarom dat twistvuur behendig aan. Gij kunt nagaan hoeveel verdriet en plagerijen daaruit ontstonden. Al wat de bisschop tot het welzijn van zijn land noodig achtte, vonden zijne onderdanen niet goed, en al wat hij deed, om vooral den Gelderschen invloed in het Sticht te beteugelen, werd door de Utrechenaars, die met KAREL in verstandhouding bleven, tegengewerkt en verijdeld. Toen nu die Bourgondische benden het Sticht waren binnengekomen, en daar zoo baldadig huis hielden, alsof zij zich in een vijandelijk land bevonden, bestormden de Staten den bisschop met klachten over dat vreemde geweld, en eischten op staanden voet, dat de Bourgondiërs het land zouden ruimen; en toen KAREL kort daarna eenige schepen uitgerust had, en de Zuiderzee onveilig maakte, ja zelfs de Kuinder, eene particuliere heerlijkheid van den bisschop, veroverde, wist de bisschop niet meer, naar welke zijde hij zich in zijne radeloosheid wenden of keeren zou. De inneming van de Kuinder verspreidde allerwege grooten schrik. KAREL geraakte daardoor in het bezit van eene zeehaven, en dat was allergevaarlijkst voor den handel van de steden in het Oversticht. Eerlang zouden zij daar al het nadeel van ondervinden. Hertog KAREL had reeds lang naar eene gelegenheid gezocht, om zich in Overijsel te nestelen; een onverwacht voorval begunstigde zijn

opzet. Er was namelijk een groote hoop vreemd en onbezoldigd krijgsvolk uit Denemarken naar de Drentsche heidevelden komen afzakken. Hun aanvoerder noemde zich HENDRIK DE GROOTE, en was een onversaagd en ondernemend man. Dat volk werd door hertog KAREL in zijnen dienst genomen, maar zoo, dat niemand dan hij en HENDRIK het wisten. Ieder verkeerde in angstige spanning, niet wetende wat die vreemde bende in haar schild voerde; want als men den aanvoerder vroeg, wie zijn heer was, dan antwoordde hij: »het kindeke JEZUS!» Plotseling wierp zij zich op het stadje Genemuiden, mishandelde de weerlooze bewoners, en beroofde hen van al wat zij bezaten. Nog wist men niet, op wiens bevel zij handelde, maar aan de Kampenaars komt de eer toe, dat geheim te hebben geraden. Een Geldersch schip, met wapenen en levensmiddelen van Elburg uitgezeld, en voor de roovers te Genemuiden bestemd, werd door een vaartuig uit Kampen buit gemaakt. De mannen, die er zich op bevonden, waren meest allen Gelderschen, en daaronder waren verscheidene aanzienlijke edellieden; deze werden zonder genade te Kampen opgehangen of onthoofd. Hertog KAREL, zonder te bedenken, dat hij de eerste aanleiding hiertoe gegeven had, was woedend over dien smaad, — maar moest toch ook in zijn vuistje lachen, dat de Kampenaars hem daarmede weder zulk een geschikt voorwendsel hadden verschaft, om den bisschop nu ook in zijn Oversticht aan te vallen. Terstond vereenigde hij zich met de woeste bende van HENDRIK DEN GROOTE, en trok naar Deventer, maar dáar werd hij door burgers en studenten met groote kloekmoedigheid afgeslagen. Toen begaf hij zich naar

Twenthe, en maakte zich in ongelooflijk korten tijd meester van Diepenheim, Goor, Delden, Oldenzaal, Almelo, Enschedé, Ootmarsum; nergens in het land achtte men zich meer veilig voor den »Gelderschen duivel.» Dat hij al die Overijsselsche plaatsen zoo zonder slag of stoot in zijne macht kreeg, had hij aan Fransch geld en aan zijne eigene krijgskundige bekwaamheden te danken. Bovendien vond hij weinig tegenstand. In Utrecht had hij den bisschop genoeg te doen gegeven; in Holland was men bevreesd de grenzen te ontblooten; en de Bourgondische bevelhebbers in Gelderland waren in de vestingen, die hun ter bewaring waren toevertrouwd, zoo goed als opgesloten. Zoo had hij langen tijd vrij spel. Eerst toen FLORIS van Egmond, op de dringende bede van den bisschop, eene voldoende krijgsmacht op de been had gebracht, liet KAREL, wien het ditmaal slechts te doen was, om veel geld en buit te verzamelen, de veroverde en leéggeplunderde plaatsen weder varen; Oldenzaal evenwel moest toch nog vijf maanden lang belegerd worden, eer de bisschop het weder in zijne macht had.

Het zou ons veel te lang ophouden, wanneer ik u alle bijzonderheden van dien langdurigen en hardnekkigen krijg wilde mededeelen. KAREL ging voort met de eene Geldersche stad vóór, de andere na, door list of geweld weder onder zijne gehoorzaamheid te brengen. Ik heb u boven verhaald, hoe de stad Hattem in 1506 door verraad aan onzen hertog was ontweldigd; het is wel de moeite waard, dat ik u nu ook mededeel, hoe het, insgelijks door verraad, weder in zijne handen kwam. FILIPS VAN DER RECK VAN SOMMEREN was door de Bourgondiërs voor geld gehuurd, om het als

slotvoogd te bewaren. Hertog KAREL had wel bemerkt, dat er met veel geld ook veel met dien man te doen was, en droeg nu aan zijnen vertrouweling JOHAN BENTINCK, die tevens opperjagermeester van de Veluwe was, den last op, hem voor zijne belangen te winnen. BENTINCK kweet zich meesterlijk van die taak, maar — het moet gezegd worden — zonder eene bijzondere omstandigheid ware hem dat misschien niet zoo goed gelukt. Een echt liefdes-avontuur kwam hem daarbij te stade. Behalve voor geld, was de slotvoogd van Hattem ook hoogst gevoelig voor de bekoorlijkheden van een beeldschoon Geldersch meisje, de zuster van zekeren JOHAN VAN MEKEREN. Jaren lang had hij om hare hand aangehouden; EMMA kon maar niet besluiten deze aan eenen vijand van haar vaderland te schenken. De slimme BENTINCK, hiervan onderricht, ziet daarin op eens de gelegenheid geopend, om niet alleen de beide gelieven, maar ook vooral zijnen heer en meester eenen grooten dienst te bewijzen. Hij maakt de schoone EMMA tot zijne bondgenoot, en deze weet door hare vleiende woorden en — wat alles afdeed — door het aanbod van 8000 goudguldens, den slotvoogd tot de overgave van de stad en den burg aan hertog KAREL te bewegen. De hertog was bijzonder tevreden met den uitslag van BENTINCK's zonderlinge wijze om steden te veroveren, en jonkvrouw EMMA had nu geen reden meer, om haar huwelijk uit te stellen, want hertog KAREL beloofde haren bruidegom vorstelijk voor zijn verraad, en stelde hem zelfs aan tot drost van de sloten Krefeld en Krakou, welke hem onlangs bij erfenis waren toegevallen.

De val van het sterke Hattem bracht grooten schrik bij

de Bourgondiërs te weeg. FLORIS van Egmond, eigenlijk de eenige veldheer van MAXIMILIAAN, die tegen hem op gewassen scheen, kon toch niet beletten, dat Harderwijk, en ook bijna zijne eigene stad IJsselstein in de macht van den Gelderschen hertog viel. Ja, kort daarna, toen FLORIS, HENDRIK van Nassau en andere heeren te Gorinchem aan den maaltijd zaten, werden zij aan het nagerecht verrast door de tijding, dat ook de stad Bommel voor hen verloren was. »Dat kan niet!» riepen zij allen uit éenen mond, »Bommel is in den laatsten tijd van sterke bolwerken voorzien, en wordt veel te goed verdedigd!» maar bij nader onderzoek bleek het gerucht waar te zijn. En hoe had zich dat onmogelijke geval toegedragen? FLORIS van Haaften, een van KAREL's getrouwen in die streek, had een vaartuig in schijn alleen met rijshout geladen. Daarmede was hij, als koopman verkleed, tot vóór de stad gekomen. De wachter aan de waterpoort vroeg hem, wat hij te koop had. HAAFTEN antwoordde met luider stem: »Rijzen!» Dat was het afgesproken teeken. Het krijgsvolk, dat onder het rijshout verborgen zat, kwam voor den dag, en bemachtigde de poort, waarop aanstonds de burgerij, die gunstig voor KAREL gestemd was, met gejuich hare bevrijders binnen liet. Uit dit voorval ziet gij, dat het denkbeeld, om Breda honderd jaar later, door middel van een turfschip, te veroveren, niet nieuw was. EN FLORIS van IJsselstein schreef aan de landvoogdes MARGARETHA: »*Madame, les planètes sont contre nous, j'espère que tourneront.*»

Terwijl KAREL zulke snelle voortgangen maakte, spanden MAXIMILIAAN in Duitschland en diens dochter MARGARETHA in Holland al hunne krachten in, om hem te wederstaan.

Hoewel zij het in de hoofdzaak, om KAREL geheel ten onder te brengen, volmaakt met elkander eens waren, zoo hadden zij toch altijd verschil over de middelen, om het zoo ver te brengen. Op MARGARETHA's raad, werd kort daarop weder eene geduchte krijgsmacht verzameld, om Venlo en het geheele Overkwartier te veroveren, want dat toch, meende zij, was de sleutel van Gelderland. Maar die groote voorbereidselen baatten niets. Driemaal waagde men eenen storm tegen Venlo, en telkens sloegen de burgers dien moedig af. Vrouwen en kinderen streden mede, en zelfs verhaalt men dat eene vrouw eenen Bourgondische banierdrager met eenen steen trof, en hem na eene vreeselijke worsteling het vaandel ontwong. KAREL was zeer gevoelig voor de groote dapperheid en trouw van de inwoners van Venlo, en verleende de stad daarvoor aanzienlijke voorrechten. In dien tusschentijd had hij Tiel ingenomen, en terwijl MAXIMILIAAN door zijne bevelhebbers HENDRIK en DIRK van *Brunswijk* het Overkwartier liet teisteren, bemachtigde hij de sloten Wisch en Wildenborch, en liet de stad Ter Borg met wallen en grachten omringen, om het tot een vast punt te maken ter verdediging van dat gedeelte der graafschap.

»*Messire Charles ne dort pas,*» schreef MARGARETHA aan haren vader. En waarlijk, zij mocht wel zoo schrijven, want het werd haar onmogelijk, langer een oog op de bewegingen van den wakkeren en onrustigen nabuur te houden. Nu eens ontving zij bericht, dat de Geldersche benden wederom voor Amsterdam verschenen waren, en dáar eene menigte schepen in de oude Waal in brand hadden gestoken, dan weder, dat Woudrichem genomen was

en Dordrecht gevaar liep geplunderd te worden. En terwijl iedereen meende, dat KAREL van Egmond weder naar het Overkwartier was getrokken, vernam men met groote ontsteltenis, dat de heer VAN WASSENAAR even buiten Utrecht in een hevig gevecht tegen den hertog met al zijne onderhebbende hophlieden gevangen was genomen. Heer JAN van Wassenaar was een van de rijkste en aanzienlijkste Hollandische edelen, en dus een kostbare buit voor den Gelderschen hertog. Om hem goed te bewaren, deed deze hem op den burg te Hattem, den sterksten van de geheele Veluwe, in eene houten kooi opsluiten, en door vier man bewaken. Men wil, dat die kooi zoo ingericht was, dat de gevangene er in zitten en staan kon, en dat hij aan eenen ijzeren ring, die boven in den toren van het slot bevestigd was, werd opgetrokken en nedergelaten. Later schijnt hij meer naar zijnen stand behandeld te zijn, en mocht zelfs briefwisseling met zijne familie houden, maar eerst in 't laatst van het jaar 1514 kreeg hij zijne vrijheid voor 20000 gulden weder.

Reeds meermalen had MARGARETHA getracht aan dien ongelukkigen krijg een einde te maken; eens had zij KAREL den voorslag laten doen, om het geschil door onpartijdige lieden te doen beslissen; een andermaal hoopte zij een huwelijk tusschen KAREL en eene van hare betrekkingen tot stand te brengen, en door dit middel de partijen te verzoenen. Maar MAXIMILIAAN kon er maar niet toe besluiten, om met KAREL in onderhandeling te treden; hij noemde hem een slechthoofd, een woordbreker, die spotte met verbonden en verdragen, en door den koning van Frankrijk in zijnen overmoed gestijfd werd. Wel was er

in 't jaar 1508 te Kamerijk een voorloopig verdrag tot stand gekomen, maar het werd even spoedig verbroken, en dit had MAXIMILIAAN nog meer op KAREL verbitterd. Holland echter leed verschrikkelijk veel bij dien oorlog, en werd dagelijks armer, ja zelfs MARGARETHA bekende, dat zij meermalen hoofdpijn gekregen had van het gedurig peinzen op middelen, om aan dien Gelderschen krijg een goed einde te maken; terwijl haar schatmeester verklaarde, met den besten wil, geen duizend gulden meer bij elkander te kunnen brengen. En nu, daar alles den Bourgondiër tegen den Gelderschman medeliep, nu de een armer, de ander rijker, stouter en machtiger werd, nu zag men het vreemde schouwspel, dat Bourgondië aan Gelderland om vrede vroeg. Op MARGARETHA's verzoek kwam de Geldersche kanselier WILLEM VAN LANCK haar in Julij 1513 bezoeken, en na langdurig beraadslagen, waarbij de een veel vorderde en de ander niets toegaf, kwam eindelijk een verdrag voor vier jaren tot stand. MAXIMILIAAN en MARGARETHA hadden niets — KAREL had alles gewonnen, want hij mocht alle plaatsen, welke hij veroverd had, behouden, en werd stilzwijgend erkend als hertog van Gelre en graaf van Zutfen.

In de oude geschiedboeken staat van dezen langdurigen en hardnekkigen oorlog betrekkelijk weinig opgeteekend. En geen wonder, want de Gelderschen bezaten toen nog geene historieschrijvers; zij konden wel vechten, maar niet schrijven. De Hollanders daarentegen, die het hadden kunnen doen, zuchtten toen nog onder de Bourgondische heerschappij, waren door weelde verzwakt, onderling verdeeld, en hadden volstrekt geen lust, om de schitterende daden van hunnen gehaten tegenstander, hertog KAREL, aan de

nakomelingschap over te brengen, en alleen de schande voor zich te behouden. Hoe men hen in die dagen onderling vergeleek, kunt gij uit dit rijmpje opmaken :

DE HOLLANDERS.

DE GELDERSCHEN.

Groote platelen (<i>schotels</i>),	Hooghe peerden
Lecker morselen (<i>koken en braden</i>),	Blancke sweerden ,
Vroech aan de bank (<i>in de kroeg</i>),	Rasch van der hant,
Dat sijn die drinckebuucken van	Dat sijn de snaphanen van Gelder-
Hollant.	lant.